

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 16. V Ljubljani, 31. avgusta 1895. Leto XII.

Obseg: Šlebédrica. — O napenjanju govedi. — O podplatnem vbodu na kopitu. — Nasajanje rakov. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Šlebédrica.

(*Calceolaria hybrida*.)

O vzgoji lepe šlebédrice (*calceolaria hybrida*), katero kaže podoba 40., podamo cenjenim čitateljem naslednje navodilo:

V prvi polovici meseca julija se seme vseje v posodice, v ktere do $\frac{3}{4}$ prostornine denemo navadne, od tu do vrha pa presejane sprsterinske zemlje. Najprej se zemlja poravna in ovlaži, potem pa se nánjo pritisne seme, posoda se pokrije s stekleno ploščo in se postavi na senčen kraj. Kadar seme vzkali, treba je posode zračiti, in kadar je potrebna vlaga, takrat je najbolje, posodice postaviti v podstavke, v ktere smo nalili vode. Kadar rastlinice poženo prve lističe, presade se na 2 cm vsaksebi; zračiti jih je treba pridno in morajo vedno imeti vlažno. Ako se po vrhu naredi skorja, treba jo je zrahljati. Odslej se rastlinice razvijajo hitro ter jih je treba presaditi v cvetličnike, kadar dorastejo druga do druge. V cvetličnikih, kateri naj bodo kakih 7 cm veliki, naj se dene do polovice sprsterinske prsti, potem $\frac{3}{10}$ prsti iz listja in $\frac{2}{10}$ dobre navadne prsti, kateri se primeša nekoliko stolčnega oglja. Pomniti je, da je treba skrbeti za to, da voda lahko odteka. Presajene rastline se postavijo za ali pod steklo ter se morajo zadostno

zračiti; ob lepem vremenu pa se okna kar odzamejo. Rastline se čez zimo še večkrat presade, in sicer vselej v večje cvetličnike; vsled tega ostanejo bolj košate in nastavijo več cvetja. Prezimujejo v zabojih ali cvetličnjakih z zelo poševnimi okni, v kterih znaša toplota

4—7 °C. Zalivanje se ravna po stanju, vremenu, cvetličnjaku i. t. d. Če prav ob lepem vremenu ni treba posebno paziti, ob hladnem in vlažnem vremenu nam je treba biti bolj previdnim in je posebno treba paziti na liste.

Ker šlebédrice posebno rade napadajo listne ušice, varujemo jih na ta način, da na kurilne cevi postavimo skudelice, napolnjene z nikotinom, ali pa večkrat pokadimo s tobakom. Polžev in drugega mrčesa jih varujemo s tem, da jih postavimo na podstavke, kakeršnega kaže podoba 41. V te podstavke se lahko odteka tudi voda. Ako hočemo vzgojiti rastlin v obsegu 35—45 cm, dobro je, če jim dvakrat na teden ob lepem vremenu prilijemo gnojnice in jih ne postavimo pregosto skupaj. Kadar se cvetice pri prestavljanju ali prevažanju kaj zmečkajo, napihnejo naj se s slamnato bilko.

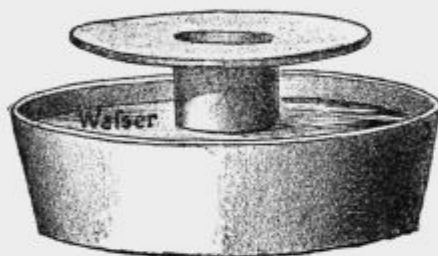
Podoba 40.

O napenjanju govedi.

Kadar pričnemo polagati zeleno klajo, pokazuje se, kakor uči skušnja, napanjanje govedi bolj pogosto kakor

sicer. Kaj pomeni beseda „napenjata“, bode pač znano vsakemu posestniku govedu. Osobito moramo iskati vzrok napenjanja v okolščini, da se razvije v prvem in največjem izmed štirih želodcev goveda, v vampu, iz ktere golkoli vzroka dostikrat v čudovito kratkem času zelo velika množina plinov, kateri bolj ali manj napenjajo vamp. Čezmerno razširjen vamp ne pritiska le na drob v trebuhu, kateri vsled tega izpremeni svojo lego, marveč tudi na prečno mreno, katero sili naprej proti prsni votlini; proztor v prsih se zoži, in zato je delovanje pluč in srca močno ovirano. — Končno se spozna čezmerna napolnitev vampa na zelo hitrem razširjanju obsega zadnjega telesnega dela (zadka). Najprej vidimo, da leva lakotnica ni vidno vdrtta kakor navadno, marveč je zravnana; da, ako je vamp le nekoliko močnejše razširjen, vidi se lakotnica bolj ali manj vzboknjena. Tuli desna lakotnica je zelo napihnjena, trebušne stene pa so močno napete.

Kolikor bolj se širi zadek, tembolj nemirno in razdraženo postaja govedo; pogled postane plašen, dihanje

Podoba 41.

bolj in bolj težko. Žival diha nazadnje z zelo odprtim gobcem ter ječi in stoka. Mestoma izstopi pot (znoj). Ako ne pride hitro pomoč, potem se žival zaduši v primeroma kratkem času, dostikrat že po preteku pol ure,

ali pa pogine, ker se vsled pritiskanja od strani razširjenega vampa pretrga prečna mrena, ali pa ker gre vamp sam narazen.

Napenjanje govedu (tudi ovac) je zelo nevarno in se ga po pravici boje, ker je radi hitrega pretoka, torej vsled pomanjkanja časa, pomoč dostikrat nemogoča. Vsak posestnik živine mora torej gledati, da se kolikor mogoče izogne škodi, katero utegne povzročiti napenjanje; zato se bo pa trudil skrbeti, da ne pride njegova živina do rečij, ki povzročujejo napenjanje.

Kot takó škodljive veljajo od nekdaj in z vso pravico vse one vrste klaje, katere pričnejo, ko pridejo v želodec, hitro kisati se in pri tem razvijajo veliko množino plinov.

Kakor uči skušnja, povzročuje napenjanje najpogosteje zelena klaja, najsi bode, da se živina hrani v hlevu, ali pa, da se goni na pašo. Zeleno klajo ima živina posebno rada; pa kolikor hlastnejše, kolikor nagleje je, kolikor večjo množino hrane torej zaužije, tem večja je nevarnost zaradi napenjanja. Ako se žival hrani v hlevu, je že neposredni prehod od suhe klaje na zeleno iz različnih vzrokov zelo nevaren. Posebno nevarna je ona zelena klaja, ktera ni več popolnoma sveža, ki leži dalj časa na kupu, je postala vela ter se je segrela; kajti osobito razgretje zelene klaje je gotovo znamenje, da se je kisanje že pričelo. V urejenem, umnem gospodarstvu se gotovo ne bo zgodilo, da bi se več zelene klaje spravilo doma na kup, kakor je potreba za prihodnje krmiljenje. Tako ravnanje je posebno tedaj zapeljivo, ako sledi nekaj praznikov.

Še pogosteje kakor pri hrani v hlevu, nastopi napenjanje na paši. Tukaj nima nepazljivost, neskrbnost, dá, včasih morda tudi hudobnost pastirja nobene meje, ker je ta očem svojega gospodarja odtegnjen. Nevarnost napenjanja je tem večja, kolikor bolj gladna se prižene

živina na pašo, kolikor bolj masten in bujen je pašnik; nevarno je tembolj, ako je prej deževalo, ako je trava močno rosna ali pokrita s slano.

Umen kmetovalec torej svoje živine ne bo pustil s praznim želodcem na pašo, tudi ne ob času, ko je na travi še rosa ali pa celo slana; ravnotako ne med dežjem ali neposredno po dežju.

Mnogoletna izkušnja uči, da nastopa napenjanje mnogo pogosteje v letih, v katerih je pomlad trajno hladna in deževna, kakor pa v letih z normalnimi vremenskimi razmerami. To bi se dalo z veliko verjetnostjo tako razložiti: Stanovitno nizka toplina na pomlad zadržuje rast rastlin, katere se pozneje, ko gorkota navadno precej neposredno raste, silno hitro in bujno razvijajo; ker imajo v sebi veliko množino soka, povzročajo nenavadno napenjanje v želodcu, osobito, ker živali močno hrepene po zeleni klaji, katere že dolgo niso dobile.

Nektere vrste rastlin so po pravici razvpite kot „napenjajoče“, tako na pr. različne vrste detelje, in osobito rdeča, nemška in turška detelja. Vse vrste detelje so neposredno pred cvetjem mnogo bolj nevarne kakor nekoliko pred to dobo ali pa potem, ko so rastline odcvetle. Ravno tako previdni moramo biti, kadar polagamo zeleno graščico, zelen oves, zeleno ajdo ali pa svež krompirjevec. Da se bo napenjanje pokazalo, smemo skoraj z gotovostjo računati, ako dobijo živali priložnost piti vodo kmalu potem, ko so zaužile večjo množino zelene klaje.

Nektero govedo je tako očitvidno podvrženo napenjanju, da se mu mora pripisovati nekaka prirojenost do njega. S tako živino je vedno treba zelo pazljivo ravnati, posebno pa pri prehodu od suhe klaje na zeleno. To so navadno posebno gladni požeruhi ali pa živali z oslabljenimi ali popačenimi prebavili.

Sicer pa napenjanje spremljajo raznovrstna otrovanja, kakor na pr. otrovanje s trobeliko, z belim telohom, z zlatico, otrovanje s plesnom, katero se more povzročiti, ako se polaga zaduhla ali pa od rje napadena klaja. Napenjanje se prikaže nadalje tudi pri raznovrstnih motenjih v prebavi in pri drugih anatomske nerednostih, in končno še, ako nastopijo ovire v prežvekanju.

Iz povedanega sledi, da je treba razločevati prav za prav dve obliki napenjanja; navadno (pravo) napenjanje, katero povzročuje močno kisanju podvržena, osobito zelena klaja, in ki se vedno odlikuje s hitrim koncem; druga vrsta napenjanja pa ni samostojna bolezen, marveč le postranska prikazen druge bolezni, ki se ne da vselej lahko dokazati, in kot taka se ponavlja tako dolgo v nepravilnih dobah, dokler se ne odpravi glavni vzrok, ki pospešuje ta način napenjanja.

Zgoraj so bili naštetih vzroki, ki povzročujejo napenjanje, kakor uči skušnja. Iz tega se pa da sestaviti seveda tudi pravilo, kterege se mora kmetovalec držati, ako se hoče izogniti izgubam, katere mu pretijo od te strani. Ako je pa v kljub vsej previdnosti vendar le nastopilo napenjanje, potem je treba hitre pomoči, da se reši življenje.

Najnужneje je v takem slučaju, da se kar najprej mogoče izpravijo plini iz vampa, ker so se nabrali v preobilni množini in se še vedno razvijajo. To se doseže ali s tem, da se vamp prebode s posebnim, zato pripravnim bodalcem — trokar imenovanim, — ali pa s tem, da se takozvana požiralnikova cev vpelje skozi gobec in goltanec v želodec. Ravnanje s to in z ono pripravo sicer ni nikakor posebno težavno in se ga tudi neveščaki lahko privadijo, ako dobijo primeren pouk. Vsekakor pa bi utegnil trokar imeti prednost pred požiralnikovo cevjo. Ker je napeta žival nemirna in ji pomanjkuje že sape,

zato se cev ne more vedno dovolj hitro in tudi ne brez vsake nevarnosti vpeljati; tudi se v želodec napeljana cev lahko vsak trenutek zamaši s hrano, in se vsled tega ravno tolikokrat izhod plinov pretrga. Uporaba trokarja je bistveno prostejša in dovede hitreje do cilja. Želeti bi bilo, da se priskrbi v vsaki občini, oziroma v vsakem okraju ali v večjem gospodarstvu eden ali več komadov te priprave, s katero se oboleli živali res lahko reši življenje. Ta potreba se kaže toliko večja, ker ravno napenjanje zahteva nemudne pomoči, živinozdravnika pa ni vedno v trenutku dobiti; izgubljena četrt ure pa dostikrat pomeni izgubo živali.

Razven zgoraj navedenega orodja služijo pri napenjanju še marsiktera sredstva kot „prva pomoč“. V prvi vrsti naj omenimo naslednje postopanje: Z obema pestema se menjaje neprenehoma in krepko gnjete in pritiska v levo lakotnico. Pri tem ravnanju prične živali dostikrat v nepričakovano kratkem času rigati se, velika množina plinov se izprazni in nato se zadek zopet zóži. — Pri manj hudem napenjanju pomaga tudi večkratno polivanje leve lakotnice; ravno tako tudi počasno prevajanje napete živali. Dobro je, ako se jezik večkrat potegne iz gobca. S tem, da se porine v gobec povreslo, ki se namaže, ako mogoče, s kolomazom ali pa z žgano smolo ter pritrdi za rogove, povzroči se riganje, včasih tudi bruhanje, in tako se želodec izprazni.

Na tem mestu naj opomnimo še na neko sredstvo, ki pa se sme uporabiti le v največji sili. Ako je napenjanje hudo in nevarno, pa ni dobiti niti požiralnikove cevi, niti trokarja, in gnetenje, drgnjenje itd. kakor tudi druga mehanična sredstva nimajo nobenega uspeha, pač pa je nevarnost velika, da se žival zaduši ali da pčči želodec, potem se dostikrat reši življenje živali že z navadnim močnim pipcem, ki ima oster konec. Tak nož se krepko perine na najbolj izboknjenem mestu leve lakotnice od zgoraj navzdol na pošev skozi trebušno steno v vamp in se tako zavije, da ostane rana s pomočjo širokega rezala odprta. Skozi odprtino potem ubeže v vampu nabrani gazi.

Razven dosedaj navedenih sredstev se rabi še veliko število drugih, ki se v tekoči obliki vlivajo v žival. Ta največkrat sama zase nimajo prav nobenega učinka, torej so vsaj v tem oziru neškodljiva. Vender podpira vlita tekočina že itak nenavadno kisanje v želodcu in tako stvar prej pohujša kakor zboljša. Ne glede na vse to je pa že samo na sebi težko vlivati tekočine v žival, ki se bori s težko sapo. Tudi ako izostanejo mnogim priljubljene silovitosti, — naj opomnimo le na vlivanje skozi nos, ki je pri starih praktikih še vedno v navadi — prigodi se pri tem postopanju prav lahko, da pride tekočina v sapnik in pluća ter ali takoj povzroči zadušenje, ali se pa vnamejo pluća, iz česar potem nastane prisad.

Gnojnica, petrolej, terpentinovo olje, salmijakovec, apnena voda, lug, milnica, poparki in 'obare iz kamilic, kumina, sladkega janeža, lanenega semena, tobaka itd. so priljubljena domača sredstva, vendar so večinoma popolnoma odveč, ali pa celo škodljiva. Ako se taka sredstva rabijo, izgubi se k večjemu dragi čas, žival pa pogine, ali se pa mora v zadnjem trenutku pobiti. Opomniti pa moramo, da mnoga takozvana domača sredstva, pa tudi nektera, ki so narejena po gotovih receptih, dajo mesu škodljive lastnosti, ali pa vsaj povzročijo, da ga ne moremo prodati.

Ako umen živinorejec malo pomisli, ne bo mu težko odločiti se za pravo postopanje pri napenjanju. Pred vsem se bo pa trudil, izogibati se vzrokom napenjanja.

„Gosp. Glasnik.“

O podplatnem vbodu na kopitu.

Včasih konj stopi na žrebelj ali na kako drugo ostro reč in si tako nabode pod roženim podplatom ali strelo ležeče žive dele. Konj začne nagloma šantati.

Po globokosti, po kateri si konj ostro reč vbode v nogo, ravna se šantanje in nevarnost vboda.

Če se nabode le žilnati podplat ali žilnata strela, šantanje sicer ni presilno, vendar konj stopa bolj po prstih.

Ako je pa nabodena kopitna kost ali uklonilna kita, ali strelna kost, kapični vezek, ali celo kopitni sklep, tedaj so bolečine brž hude in konj zelo šanta; celo popolno ne stopa, ampak le po prstih, nogo postavlja naprej ali jo celo kvišku drži, kakor zakovan konj.

Da se stvar, s katero se konj vbode, najde, je pred vsem treba po vrhu podplata toliko roga porezati, da se vsa dilja vidi čista. Ako žrebelj ali kaka druga rezna reč tiči še v kopitu in pri porezovanju kovač zadene nánjo, tedaj daljnega preiskovanja ni treba. Če je pa žrebelj že izpadel ali ga je že kdo ven potegnil, moramo natančno paziti na vsako črno liso v rogu, naj bo suha ali mokra. Na tem mestu moramo potem toliko roga porezati, da pridemo na dno luknje, kjer je sokrovica ali gnoj zaseden. Tudi toliko roga se mora tukaj odrezati, kolikor je ločenega, da se natanko vidi, kam, kako in kako daleč sega vbod. Ni dosti, da le s preiskalnico sledimo po vbodu, — vbodeno rano moramo razširiti z nožem toliko, da moremo s prstom noter do dna vboda in se natanko prepričamo, ali je kapična vez kopitnega člena prebodena, kita, strelna ali kopitna kost nabodena, ali nadkopitna kost morebiti celo razklana. To moramo otipati s prstom, sicer je vse zdravljenje enako slepcu, ki tava po temi. Odprta nam mora biti rana, da bomo vedeli, kaj storiti, in da ne kapljica bolnega ne more v nji zastati.

Kako upanje do ozdravljenja moremo imeti pri vbodih? — Če je vbod še nov in smo konja brž potem dobili v zdravljenje, smemo imeti dobro upanje, čeravno je bila nabodena kapična vez kopitnega člena. Težavno bo pa zdravljenje, ako se je kostna kožica, kita ali kopitni člen že močno vnel in se to vnetje razodeva po hudih bolečinah, in konj tudi potem ne stopi na noge, ko smo mu vbodeno stvar že izvlekli. Nikdar več se pa konj ne da ozdraviti, ako je nadkopitna kost razklana v več kosov; in težko se kdaj da ozdraviti ako je kapična vez prebodena in si dobil konja še le 4, 6 ali 8 dnij potem v zdravljenje.

Zdravljenje vboda pa obstoji v tem, da 1.) izvlečeš žrebelj ali sicer vbodeno stvar, 2.) da odrežeš ločeni rog, in 3.) da odpreš rano.

Rana vsled vboda se pa odpre, da najprej z glavato preiskalnico preiščeš, kam drži rana; potem vtakneš v rano votlo preiskalnico in po njenem žlebčku pelješ špičast nož, s katerim prerežeš rano tako, da moreš do njenega dna seči s prstom in vtakniti tudi predivni osvaljček.

Ako gre vbod v strelo ali od strani strele, je treba včasih nekoliko strele (žilnate in gobaste) proti dnu vboda z nožem tako izpodrezati, da naredimo kotličasto rano. Namen te izreze je ta, da moremo predivne osvaljčke popolnoma položiti na dno vboda, zato, da se rana ne more po vrhu zarasti in na dnu zasadena sokrovica ali gnojnica zapreti, ktere zapor bi bil gotov zadržek, da bi se rana ne zacelila. Bolj popolnoma ko se to opravi,

hitreje se bo zacelila rana. Ne boj se torej, ako bi treba bilo, tudi polovico strele odrezati, saj zopet kmalu zraste.

Ako gre vbod krivo, to je, poševno pod strelo navzad in sega do kite, kjer se pripne na kopitno kost, je najbolje, ako v ravno tako z nožem razširjeno rano vbodemo zakrivljeno in na enem koncu špičasto šivanko, ki je na drugem koncu napravljena za zavleko traka, in jo zadej v pētni jamici ven izpeljemo, da tako brez vsega drugega rezanja z zavlečenim trakom to storimo, kar gori z vložnim predivnim osvaljkom. Trak naj bo dvojen, da rano dovolj napolni. Ali smo pa trak na imenovani način izvlekli ali ne, vsekako moramo po storjeni operaciji pooljen ali s svinčnim mazilom (Bleisalbe) namazan rahel predilni osvaljček s prstom ali z votlo preiskalnico vtakniti na dno vboda, da tako zabranimo neugodno zaraščanje. Na ta osvaljk še le se pokladajo trdi predilni osvaljčki poleg strelne jamice, in tako zmiraj večji osvaljki tako dolgo, da je popolnoma pokrita vsa podplatna rana, ktera se potem s trakom poveže povprečno čez podplatni rob kopita, da tako v dnu vboda položeno predivo trdno drži. Čez vse to se ovije še platnena cunj in se nad kopitom rahlo priveže. Če je treba zoper vnetje in bolečine prve dni kopito močiti z mrzlo vodo, naj se moči cela obveza.

Če iztok členovega mazila zdravniku razodeva, da je kopitni člen preboden in se ta prebod tudi s preiskalnico najti dá, moramo ravno tako s pooljenim predilnim osvaljkom členovo rano trdno zamašiti in nogo tako zavezati, kakor smo poprej učili. Kako dolgo naj pa prva obveza na rani ostane in kdaj naj jo povežemo, nam kažejo posebno bolečine. Ko so se bolečine zelo pomanjšale, pustimo obvezo, kakor je, pri miru, in če v 6 ali 8 dneh odpade ali je treba prevezati jo, storimo to vedno s poglavitnim namenom, da se prebod kapične vezi zaceli; brez zaceljenja členeve rane ni misliti na ozdravljenje. To pa narava sama opravi s pomočjo vnetja, po katerem dobrodejna mézga rano zalepi.

Povsod je, kakor smo že rekli, le na to gledati, da se začne rana od dna ven celiti, nikdar pa ne od zunaj, ker bi po vrhu zaceljena rana le notranje iztoke in razlive zadrževala in celjenje ovirala.

Ako bolečine z novega naznanjajo kaj takega, vzemi brez milosti zopet nož v roke in odpri rano in zadržane razlitve.

Sploh ni misliti, da bi mogel zdravnik s kakimi posebnimi mazili tukaj kaj pomagati; če si naravi vse napotke iz poti spravil in rano umetno zavezal, bo ona sama rano zacelila, ker ima sama najboljšo moč.

Če se rana gnoji in se čutijo še bolečine, bodo mlačne kopelji s kuhanimi otrobi, lanénim semenom ali ajbiševimi koreninami itd. bolečine potolažile. Mrzla voda, ki je pri bolečinah z vnetjem poglavitno zdravilo, ne tekne več pri bolečinah z gnojenjem.

Kadar so pri podplatnih vbodih večje bolečine jenjale in je konj pripraven za rabo, naj se mu pribija toliko časa pokrovna podkev, dokler ne zraste močen rog.

Nasajanje rakov.

Velike važnosti je, da rake, s kterimi hočemo nasaditi kako vodo, poznamo po spolu, kajti rak (samec) jako rad požre svoje potomstvo, ter je zato treba skrbeti, da ne pride v vode, ktere smo odločili za vzgojo rakov. Rahlja je krajša in okroglejša nego rak, ima širši rep (vrat), škarje pa so manjše, nego pri samcih. Pri samcu sta zadnji dve pravi nogi izpremenjeni v plidilo

ter jih je vsled njih svitle, skoraj bele barve moči takoj opaziti in po njih ločiti samca od samice.

Raki se pariyo meseca septembra in oktobra. V januariju in februariju pridejo iz spolskih odprtín med prednjima nogama na dan jajca, ktera samica z neko lepljivo snovjo, ktero izločuje v tem času, pritrdi v podobni grozdov na nepravih nogah na repu, da se tam izvalé. Meseca junija in julija mladiči izlezejo, ostanejo pa še dalj časa, kakih 10 dnij, z neko tanko nitko privezani k materi. V tem času prvokrat slečejo svoj koš; oni se levijo, kakor navadno pravimo.

Raki se z najboljšim uspehom nasade meseca majnika, ker takrat s samicami vred pridejo v vodo tudi jajca. Izlegli se rakci se dokaj bolje udomačijo, nego li enakovrstna račja zalega, ki se vzame iz tujih vod. Število jajec ene rahlje znaša kakih 100 do 120; to je odvisno od starosti in reje dotične rahlje.

Raki, namenjeni za oploditev, pridodajo se rahljam vsled teh vzrokov še le meseca septembra.

Ob prevažanju in nasajanju rakov je treba paziti na naslednje predpise: Pošiljatev se navadno izvrši tako, da se živali najpoprej osuše in potem položé v plitke jerbese, nastlane s suhim mahom ali s slamo, pokrijejo pa se koprivami ali s slamo. Tako oskrbljene živali so lahko 2—3 dni na potu.

Znano je, da raki dihajo s češljastim resam podobnimi škrgami, v ktere z dvema sploščenima in premastima nogama plovejo vodo. Škrge pa kisik, kterege potrebujejo za življenje, lahko jemlje naravnost iz zraka. To pa se res zgodi, ako se raki pošiljajo suhi in se pri tem dihala napolnijo z zrakom. Ako bi te živali takoj dejali iz jerbasa v vodo, zabranila bi voda, da bi zrak ne mogel iz dihal; v njem nahajajoči se kisik bi se kmalu porabil, ne da bi se mogel nadomestiti s svežim, in žival bi se zadušila. Da se temu pride v okom, položé naj se ravnokar došli raki v plitek jerbasa ter naj se s škropilnico poškrpeje z vodo. Pri tem raki škrge zopet lahko napolnijo z vodo, zrak pa izpuste.

Na kraju, kjer mislimo rake izpustiti, postavimo jerbasa blizu vode, da vsled poškrpljenja z vodo osveženi in oživljeni raki sami zlezejo v vodo. Vreči pa živali nikdar ne smemo v vodo.

Za nasajenje rakov so primerne zlasti take vode, ki zmerno teko so 0.5—2 metra globoke in jim je obrežje ilovnato ali šotasto, ter obrasteno z grmovjem in drugimi rastlinami. Taka obrežja, koder je dosti lukenj in drevesnih korenin, rakom kot brlogarjem jako ugajajo; te naravne votline jim namreč takoj služijo v varstvo proti njih sovražnikom.

Tako nasajeni raki se bodo, kakor poroča „Hildesheimer land. u. forstw. Ztg.“ kmalu privadili, bodo dobro uspevali ter se tudi hitro množili.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 109. Ob preložitvi državne ceste je podjetnik rekel metati gramoz in ostalo zemljo čez neki breg, od koder sedaj deževnica odnaša ta gramoz, pesek i. t. d. na niže ležeči gozd in travnik, vsled česar ima posestnik uže sedaj več sto goldinarjev škode. Kam naj se posestnik obrne, da dobi odškodnino? (P. v K.)

Odgovor: Obrnili smo se za svet o tej zadevi na pravnika, ki pa se določno ni mogel izreči, ker bi moral imeti v to svrhu natančnejših podatkov. Po mnenju tega pravnika je najbolje celo zadevo izročiti odvetniku, kterege bo tako moral

plačati podjetnik, kajti to je gotovo, da ima posestnik pravico tirjati, oziroma iztožiti povračilo za vso narejeno škodo.

Vprašanje 110. Imam dobrega pastirja, ki ima le to razvado, da na more biti tiho ter vedno prepeva in uka. Zaradi tega me hočeta dva soseda tožiti, ako ne dam pastirja iz službe, in eden njih ga je uže na paši pretepel. Ali me morejo prisiliti, pastirja dati iz službe? (J. P. v L.)

Odgovor: Če pastir poje in uka, to pač ni vzrok da bi Vas kdo mogel siliti, spoditi ga iz službe. Zaradi tega Vas nihče ne more tožiti; k večjemu pastirja pri politički oblasti; a še to ne gre. Če je pa kdo pastirja na paši pretepel, naj ga pa pastir toži, ker ima za to vso pravico. Sicer je pa najbolje, če Vi pastirju strogo zabičate, naj opusti vse tisto, kar druge po nepotrebnem draži. Morda je pa reč kako drugače, kakor jo Vi popisujete?!

Vprašanje 111. S čim naj odpodim vrabce od svojega doma, kjer mi delajo silno škodo po strehi, na brajdi, itd.? (J. P. v L.)

Odgovor: Tu je težko svetovati. Razdirajte vrabcem gnezda, napravite strašila, lovite in streljajte jih kakor veste in znate, a pregnali jih bode te težko, kajti vrabci so kaj prebrisane ptice. V Ameriki dajejo darila za pokončevanje vrabcev, razpisujejo nagrade tistim, ki izumijo kako sredstvo, vrabce uspešno zatirati, a uspeha pa vendar nič nimajo, kajti ta pobalin med ptiči ve ogniti se vsaki nepriliki.

Vprašanje 112. Pet mesecev breja in drugače zdrava krava zadržuje mleko in ga daje le po kapljah. Ob molži daje enkrat iz enega, drugič iz drugega seska nekoliko kapljice zasirjenega mleka; to traja uže 2 meseca. Na vimeni ni najti nobene bolezn, le enkrat je krava imela vime na eni strani zateklo in trdo. Kaj more biti temu vzrok in kako pomagati? (D. P. v B.)

Odgovor: Krava ne zadržuje mleka, temveč so se le mlečne žleze strdile in pokvarile vsled vnetja vimena (volčiča), kar se je takrat pripetilo, ko je imela krava zateklo in trdo vime. Tako oglušeni seski se ne dajo ozdraviti, in mi Vam ne moremo dati drugega sveta, nego počakati, da se krava oteli in, če potem krava ne bo dajala mleka, prodati jo mesarju. Da je reč tako, to seveda mi le domnevamo; končno sodbo more izreči le živinozdravnik, ki kravo preišče; zato Vam priporočamo poklicati ga.

Vprašanje 113. Kaj povzročuje plesnobo na grozdju. Kdaj je žveplanje najbolj uspešno, zjutraj na roso, ali pozneje na suho grozdje? (F. K. v S.)

Odgovor: Plesnobo na grozdju povzroči gliva „oidium Tuckeri“. Kdaj da žveplate je vse enako, glavno je, da se žveplo prime. Zato se mora žveplanje ponoviti, ako je dež trto izpral. Ne zadostuje pa, žveplati le grozdje, temveč tudi listje.

Vprašanje 114. Kako bi mogel iz ajde izpraviti molje, ki mi v žitnici delajo silno škodo? Ajdo sem uže dvakrat očistil in prevetрил, a nič ne izda. (A. Š. v V.)

Odgovor: Če se je žitni molj v žitnici vgnezdil, moči ga je le z največjim naporom pregnati. O žitnem molju in njega zatiranju piše prof. Erjavec jako temeljito naslednje: Žitni molj je metulj, in sicer prav rahel in nežen metuljček. Po dnevu sedi mirno po stenah, krilca drži zganjena v podobi strehe, a na glavi ima čopek rumene dlake in pa črne nitkaste tipalnice. Krilca so tenka in ob krajih — razen prednjega — obrobljena s svilastimi pretenkimi dlačicami ali ré-sicami. Prednja krila so na srebrnastem dnu rjava in črna pisana, zadnja pa sivkasta brez vseh lis in morog. Metuljček se prikaže navadno meseca junija, časi tudi uže preje ali pa pozneje, in ko se je zaplodil, poišče samica žitne kupe in prilepi na vsako zrno eno ali dve jajci. Ko je vse oddala, pogine. Za kakih 12 dnij izvali se iz jajca bela ličinka z rjavkasto glavico. Ta mala živalca nima drugega dela, nego dolbsti zrna

in razjedati moko. Ko je z enim zrnom gotova, loti se drugega, potem tretjega in tako naprej, a vsa ta zrna se drže vkup, ker jih je gosenci prepredla in zvezala z nekimi nitimi. V takem spredku je časi po 20 in še več zrn, sredi njih je ličinka in okoli nje vse polno blata. To blato smrdi in tega smradu se navzame več ali menj vse žito, in ima tudi moka iz tega žita neprijeten duh in okus. Pravimo: žito je oko pelo, in moka iz njega je za tó hla. Meseca septembra je gosenci dorastla. Tedaj preneha jesti, gre iz svojega spredka in lazi nemirno sem ter tje, iskaje si kakega kotička, kjer bi se mogla zapresti. Tak kotiček najde navadno kje na tleh, ali na steni; na samem žitu se jih zaprede prav malo. A lazeč pušča za seboj povsod svojo prejo, tako, da je časi ves žitni kup z njo preprežen. Ko si je našla kotiček po vseh, napravi si od smetij in oglodanih trščic rahel zapredek, v katerem prezimi še kakor ličinka in še le na pomlad se zabubi, a nekoliko tednov pozneje se prikaže metuljček. Čaja po žitnici, mazanje lesovine s katranom, često odpiranje in zračenje in večkratno pregrebanje žita odganja žitnega mólja. Ako so se ti pa vendar zavrgli, polagaj na kup mokre plahte, okoli pa nasuj malo žita. Gosenci, kar jih je v žitu, pojdejo na moko plahto in potem jih lahko obereš ali pa drugače pomoriš. Metulji pa, kar jih še ni odložilo jajca, ne morejo na kup in so prisiljeni znesti jih na žito, potreseno v ta namen. Razumeva se, da moraš to žito potem tudi odstraniti, takisto mi ni treba še opominjati, da zmásti (steri) vsakega metuljčka, ki ga vidiš v žitnici ali pa zunaj kje. Svetoval bi ti tudi, da postaviš okoli kupa nekoliko posod z vodo. Leteči molji se zbirajo radi pri vodi in mnogo se jih potopi. Moljavo žito spravi hitro s pota, a predno je daš v mlin, prepraži je v krušni peči, ki mu sicer vzame kaljivost, ali ta pri mlinskem žitu tako nima nobenega pomena.

Vprašanje 115. Kje se dobi in koliko stoji štedilna peč za žganjarski kotel, ki se da predstavljati? (J. V. v S.)

Odgovor: Razne žganjarske kotle s premakljivimi pečmi izvrstno in ceno izdeluje Anton Križnič v Kanalu na Goriškem, kateri Vam bo rad tudi vse drugo razjasnil in Vam povedal cene.

Vprašanje 116. Imam sicer jako dobro kravo, ki ima pa to napako, da tedaj, ko je čez polovico breja, reino dobi grenko in gosto mleko, ki ni užitno in tudi nobena žival ne mara zanje. Iz njega smetane se tudi maslo nikakor ne da ugnesti. Trikrat je uže tella in vselej posebno lepo tele, zato se mi je škoda zdi prodati. Ali je kako sredstvo zopec to napako? (J. V. v S.)

Odgovor: Vzroki grenkemu in gostemu mleku, iz ktereda se le težko dá narediti surovo maslo, ki je pa žarko in neužitno, morejo biti različni, kakor na pr. krma, razkrojljive glive in notranje bolezni, zlasti v prebavilih. Ker ima pri Vas le ena krava to napako in redno, ko je sredi brejosti, zato opravičeno domnevamo, da je vzrok grenkemu mleku kaka notranja bolezen, in sicer v prebavilih, ali še bolj gotovo na jetrih. V zadnjem slučaju pride žolč potom krvi v mleko. Bolezen na jetrih je navadno vidna na kravi, in sicer je belo v kravjem očesu rumenkasto; isto tako kažejo tako barvo jezik, zobno meso, vime in sploh vsa tanka bela in malo obrastena koža po životu. Če dobite na Vaši kravi taka znamenja, potem pojdite k živinozdravniku, da Vam bo dal navod in zbiravila za zdravljenje. Pismeno se taka reč ne dá opraviti.

Vprašanje 117. Kakšno sredstvo naj se rabi proti turšičnemu črvu, ki preti v Savinjski dolini uničiti vso koruzo. Jeli dobro stebлом porezavati vrhe? (Občinski urad v Ž.)

Odgovor: Kar Vi imenujete turšičnega črva, je gosnica pirnične more (hadena basilinea), ki živi na raznih travah in od tam pride na rež, pšenico in turšičico. V vzhodni Galiciji in v Bukovini dela ta škodljivec veliko škodo po turšičici. Metulj leta po noči ter polaga samica meseca junija jajca, iz

kterih se izležejo čez kakih 14 dnej gosenice, ki se zarijejo v stebela, storže in tudi v zrnje, dokler je mehko. Gosenice prezimijo ter se spomladi v zemlji zabubijo. Proti temu škodljivcu ni dosedaj znano nobeno sredstvo, le sežiganje napadene slame, storžev i. t. d. se priporoča. Ko se je zrnje na storžu uže naredilo, ne bo porezovanje vrhov več škodilo, a vrhe je treba skrbno pobrati, posušiti in sežgati, da se v njih nahajajoče se gosenice (črvi) uničijo. Posebnega uspeha s porezovanjem vrhom se pa ni nadejati.

Gospodarske novice.

* **Nakupovanje konj za c. in kr. vojno** bo letos meseca oktobra v Št. Jarneju. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi pričujoče številke.

* **Za vajo konj, ki se udeležijo dirke v Št. Jarneju**, dne 9. septembra t. l., je dirkališče ravno tam odprto vsak dan od 11. ure dopoldne do 2. ure popoldne in zvečer od 1/2 7. ure naprej. Čas za vaje je zato omejen, da se ne motijo žrebeta, nahajajoča se v žrebetišču.

* **Umetna gnojila**, in sicer kajnit ter Tomásovo žlindro, bo oddajal glavni odbor naše družbe tudi letos, in sicer pod pogoji, ki so označeni med uradnimi vestmi današnjega „Kmetovalca“.

* **Žrebice težkega plemena** bo oddajal konjerejski odsek naše družbe meseca oktobra na javni dražbi z izključno ceno, ki je polovica kupne cene, in sicer posestnikom kranjskega, kamniškega in ljubljanskega okoliškega okraja. Opozarjamo na razglas med uradnimi vestmi.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje in konec.)

Novomesška podružnica predlaga, naj se kmetijska družba zopet obrne s peticijo na državni zbor, da se zakon o oddaji živinske soli še enkrat, in sicer tako premeni, da bo to sol mogoče dobivati lažje in ceneje. Družbeni tajnik, gospod ravnatelj Pirc, omenja, da sedanji način oddaje živinske soli res ne more dosti koristiti kmetijstvu, vendar bo temeljita prememba v tem oziru mogoča še le tedaj, ko se bo obnovila nagodba z Ogersko, t. j. leta 1896. Glavni odbor bo rad ustregel želji novomeske podružnice. Pri glasovanju je bil predlog sprejet.

Podružnica za Col-Podkraj predlaga: Kmetijska družba naj z vsemi močmi deluje na to, da se ob preosnovi davčnega zakona kmet v resnici razbremeni, ne pa, da bi se ga na eni strani razbremenilo, na drugi pa zopet obremenilo, kakor bi se to zgodilo po osnovi nove davčne reforme. Družbeni tajnik, gospod ravnatelj Pirc, pojasni ob kratkem davčno predlogo. Dohodarinski davek ne bo zadeval navadnih kmetovalcev, ker ga bodo plačevali še le tisti, ki bodo imeli 300 goldinarjev čistega katastralnega dohodka. Govornik torej predlaga, naj se ob tem predlogu preide na dnevni red, čemur občni zbor brez ugovora pritrdi. Isto tako se preide na dnevni red o iste podružnice predlogu, naj kmetijska družba deluje na to, da se razdelitev skupnih zemljišč vrši ceneje.

Podružnica v Kovorju predlaga, naj glavni odbor kmetijske družbe ukrene potrebno, da bi se v «Kmetovalcu» pri inseratih pod rubriko «mala naznanila», vselej tudi dostavila cena dotične reči. Družbeni tajnik, gospod ravnatelj Pirc, izjavi, da se bo ta želja po «Kmetovalcu» inserentom naznanila, da pa uredništvo ne more nikogar siliti, da bi naznanil ceno pri svojih ponudbah.

Mokronoška podružnica želi postavnih olajšav glede stavbinskih obrtov. Družbeni tajnik, gospod ravnatelj Pirc, naglašja, da take olajšave že imamo. Glasom zakona iz leta 1883. mora vsak rokodelec dokazati, da se je učil 2 leti in 2 leti bil pomočnik v dotičnem obrtu. Ako je pa kdo dokazal, da je bil 4 leta pomočnik, mu ni treba predložiti učnega spričevala. Ako je bil kdo že prej izvrševal rokodelski obrt, se mu tudi zopet da dovoljenje za izvrševanje obrta, ako ga želi zopet začeti. Govornik končno izjavi, da se bo v «Kmetovalcu» objavil članek, ki bo v tem oziru podal potreben pouk.

Glede premembe lovskega zakona sta došla dva predloga. Podružnica v Mošnjah predlaga, naj kmetijska družba deluje na to, da se lovski zakon prenaredi tako, da bi imel vsakdo pravico, zajca na svojem posestvu ubiti kot škodljivo žival. Podružnica za Poljansko dolino pa predlaga, naj občni zbor naroči glavnemu odboru, da izposluje na kompetentnih mestih, da se bo škoda, storjena po zajcih, cenila pravilneje. Družbeni tajnik, gospod ravnatelj Pirc, nasvetuje, naj se o teh predlogih preide na dnevni red, ker je deželni zbor ravnokar sklenil nov lovski zakon in ni pričakovati, da bi ga tako hitro zopet premenili, predno se ne pokaže praktično, odgovarja li našim razmeram ali ne. Novi zakon sicer ni posebno ugoden za kmetovalca, ali priznati se mora, da je vendar mnogo boljši od prejšnjega. Gospod dr. Romih omenja, koliko škode napravi zajec po novo zasajenih vinogradih, in da bi že vsled tega bilo umestno, da bi se smel zajec neusmiljeno preganjati. «Kmetovalec» naj bi ponatisnil novi lovski zakon, da bi ga poznali vinogradniki in sadjarji. Gospod vikar Hladnik izjavi, da se je tudi pri občnih zborih kmetijske družbe že pogosto govorilo o potrebi premembe lovskega zakona. Deželni zbor je sicer v zadnjem zasedanju sklenil nov lovski zakon, a reči se mora, da se novi zakon premalo ozira na želje in potrebe kmetijskega stanú, čeravno je ta temelj države. Govornik končno predlaga, naj občni zbor izreče obžalovanje zaradi novega lovskega zakona. Gospod grof Barbo nasvetuje, naj bi podružnični načelniki ljudstvo poučili o lovskem zakonu ter ljudem prigovarjali, da bi drevesca pametno zavarovali, ne pa skušali s copernijami odganjati zajce; na tak način se pač škoda ne boje odvrnila. Gospod kurat Zupan naglašja, da je na Krasu, kjer so po zimi visoki zameti, vsako zavarovanje drevesec brezuspešno. Zaradi tega je tudi šentpeterska podružnica opustila nameravano napravo drevesnice. Družbeni predsednik, gospod ces. svetnik Murnik, izjavi, da ne more dati na glasovanje Hladnikovega predloga, ker pač ni umestno, karati deželni zastop, in bi bila nasvetovana graja krivična obsodba poslancev, ki so gotovo glasovali po najboljšem svojem prepričanju. Gospod vikar Hladnik vsled tega umakne svoj prvotni predlog, in le predlaga, naj občni zbor izreče, da novo sklenjeni lovski zakon ne more ugodno vplivati na umno kmetovanje, sadjarstvo in vinarstvo. Pri glasovanju je bil ta predlog sprejet.

Potem se je prešlo k zadnji točki dnevnega reda: nasveti in prosti govori posameznih družabnikov. Družbeni tajnik, gospod ravnatelj Pirc, prečita pismo gospoda župnika Brulca v Veliki Dolini z nasvetom, naj bi glavni odbor deloval na to, da bi se rezarstvo postavno uredilo. Utemeljujoč svoj nasvet pravi gospod župnik Brulec, da glede rezarstva vlada pri nas še velik nered v veliko škodo posameznikom, kakor živinoreji sploh, in to zaradi tega, ker rezarji ne umejo svojega posla. Gospod Brulec stavi končno naslednje nasvete: 1.) Slavni glavni odbor c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko naj blagovoli delovati na to, da se rezarstvo, jednako vsaki drugi obrti (ker ni manj važno!) postavno uredi. 2.) Koncesija, izvrševati rezarsko obrt, kakor tudi dovoljenje, iti za tem zaslužkom, naj se daje le v resnici teoretično in praktično izučeni in pošteni osebam. 3.) Od vsakega rezarja naj sme zahtevati župan, c. kr. žandarmerija, kakor tudi interesovani posestnik, ki hoče dati skopiti, najmanj tri spričevala; to je: a) spričevalo o izurjenosti, oziroma koncesijo; b) domovinski list; c) spričevalo o npravnosti, izdano od županstva, podpisano tudi od

župnika. 4.) Rezar, ki se ne more vsaj s temi spričevali izkazati, naj se kaznuje radi nedovoljenega izvrševanja rezarske obrti, oziroma radi mazaštva in potepanja, in naj se policijsko odpravi iz kraja. 5.) Takse za delo pri različnih živalih naj se uredi postavno. 6.) V vsakem sodnem okraju naj bi bil vsaj eden koncesioniran rezar, ki bi imel dolžnost, ves okraj obiskati vsaj trikrat v letu. Gospod Babnik iz Dobrunj pojasnuje neugodne razmere, ki vladajo glede rezarstva na Kranjskem. Pri glasovanju je bil predlog sprejet.

Agrikulturni inženjer, gospod Edvard Pour, je stavil nasvet: Občni zbor naj se izreče za to, da je naprava kmetijskega kemijskega poskušališča v Ljubljani nujno potrebna; glavnemu odboru se pa naroča, da se čim prej obrne do c. kr. poljedeljskega ministerstva za subvencijo v ta namen; eventuelno naj se naprosi c. kr. poljedeljsko ministerstvo, da na državne troške ustanovi v Ljubljani c. kr. kmetijsko kemijsko poskušališče, kakeršno se nahaja v Spletu za Dalmacijo. Ob enem se naprosita deželni zbor kranjski in c. kr. vlada, da izvolita podpirati to prošnjo.

Gospod inženjer Pour ta nasvet obširno utemeljuje, dokazujoč, da je večjim delom zasluga ravno takih poskušališč, da je kmetijstvo v zadnjih desetletjih tako velikansko napredovalo. Kolike važnosti je poskušališče za spoznanje kaljivosti semenja, za določitev, ktera rastlina za to ali ono zemljo posebno ugaja, za spoznanje pripravnih umetnih gnojil itd., pač ni treba še posebej naglašati. Takih poskušališč imamo sedaj v Avstriji 18; to število pa se bode gotovo v kratkem še povečalo, ker kmetovalci vedno bolj spoznavajo njih važnost. Celó v zapuščeni Dalmaciji že imajo tako napravo, le na Kranjskem, kjer je vendar kmetijstvo prvi vir blagostanja, nimamo še toli potrebnega poskušališča. Kmetijsko kemijsko poskušališče v Ljubljani je neobhodno potrebno, ako hočemo vdihniti novo življenje našemu kmetijstvu, in zatorej govornik svoj nasvet še enkrat toplo priporoča.

Gospod vikar Hladnik prav toplo priporoča ta za kmetijstvo prevažni nasvet, saj brez kemije ni umnega kmetovalstva; za praktično uporabo kemijskih nauk pa je treba takega poskušališča. Družbeni tajnik, gospod ravnatelj Pirč, tudi prav toplo priporoča gospoda Poura nasvet, izražajoč nado, da v kratkem dobimo tako velepotrebno poskušališče. Pri glasovanju je bil gospoda Poura nasvet z dobro-klici soglasno sprejet.

S tem je bil dnevni red končan. Družbeni predsednik, gosp. cesarski svetnik Murnik, se zahvali v končnem nagovoru zborovalcem za mnogobrojno udeležitev ter ob 1. uri popoldne zaključil občni zbor z željo, da se zborovalci pri prihodnjem občnem zboru zopet sestanejo zdravi in srečni.

Razglas.

o oddaji umetnih gnojil jeseni 1895. 1.

Podpisana družba bo oddajala bodočo jesen umetna gnojila in sprejema uže sedaj naročila nánja, in sicer na kajnit in na Tomásovo žlindro.

100 kgr. kajnita stoji z vrečo vred 3 gld.

100 „ Tomásove žlindre stoji z vrečo vred 3 gld. 50 kr.

Ta gnojila se odajajo le v celih vrečah po 100 kgr.

Ker je kajnit sol, ktero oddaja kmetijska družba s posebnim dovoljenjem c. kr. finančnega ministerstva, in ker vsak naročnik mora po predpisih tega ministerstva izreči, da bo rabil kajnit le za gnojitev, in sicer záse, in da ne kupčuje s soljo, zato mora vsak prejemnik podpisati od finančnega erara prepisano izrecilo. Ker nadalje družba dopušlje kajnit še le tedaj ko je od nje doposleno izrecilo podpisano, zato se naročniki pozivljejo, da pravočasno naroče kajnit, da se izvršitev naročil zaradi podpisavanja izrecil ne zakasni.

Naročilom je pridejati primerno predplačilo ali aro.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Nakupovanje konj za c. in kr. vojno.

Vsled prizadevanja samostalnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske je c. in kr. vojno ministerstvo odredilo z odlokom z dne 17. julija t. l., št. 1535./3., da bode uradovala asentna komisija za remonte ter kupovala konje za c. in kr. vojno v ponedeljek,

dne 4. oktobra dopoldne v Št. Jarneju.

Podpisani odsek pozivlje vse kranjske, zlasti pa dolenske konjerejce, naj pripeljejo pred imenovano komisijo tiste svoje konje, ki so na prodaj ter so sposobni za vojno.

Konjerejci! Podpisani odsek se je trudil, da je dosegel ta velevažni čin visokega c. in kr. vojnega ministerstva, ki naj naredi našo konjerejo bolj dobičkonosno, a sedaj je pa ležeče na Vas, da pripeljete pred asentno komisijo obilo sposobnih konj, vsled česar se bode to nakupovanje vršilo redno vsako leto ter bode potem mogoče konjerejcem svoje konje bolje in lažje prodajati. Pripeljite pa svoje konje skrbno osnažene, pravilno podkovane, z ostrizenimi biclji, z lepo uravnano grivo in ravno takim repom. Vadite zadnje dni svoje konje tudi v prepeljavanju, da se pokažejo lepi in gosposki.

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 31. avgusta 1895.

Posnetek iz določil o konjskih zadevah c. in kr. vojne:

Asentna komisija sme kupiti le tiste konje, od katerih je pričakovati, da bodo dosegli **vsó** sposobnost za službo v vojski; zato se je ozirati **le** na tiste konje, ki so prave rasti, v katerih teče „prava kri“ in ki so prav vzrejeni. To velja posebno za konje za ježo.

Kupljeni konj mora biti brezdvomno uže štiri leta star, a ne starši nego sedem let.

Za sposobnega konja za kavalerijo in za konja za ježo pri artileriji se plača 250 gold., za vožnjo pri artileriji sposobnega konja pa 350 gold.

Prodaja plemenih žrebic.

Podpisani odsek javi, da bode **meseca oktobra t. l. (dan se prijavi pozneje) prodajal plemene žrebice težkega plemena potom dražbe v Ljubljani.**

Izklicna cena bo polovica nakupne cene. Kupec se bo moral zavezati, žrebico obdržati za plemo do prvega žrebeta, razven če bi se pokazalo, da je jalovka. Žrebice se bodo oddajale le konjerejcem kranjskega, kamniškega in ljubljanskega okoliškega okraja. Da bode podpisani odsek vedel kupiti zadostno število žrebic, prosi vse one, ki se mislijo udeležiti te dražbe, da pismeno prijavijo to podpisnemu odseku vsaj do **15. septembra t. l.**

Samostalni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 31. avgusta 1895.

Vabilo

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Mošnjah, ki bode dne 15. septembra t. l. ob 7. uri dopoldne v šolskem poslojpu.

VZPORED:

- 1.) Pogovor o delovanju podružnice.
- 2.) Sprejem novih članov.
- 3.) Posamezni nasveti.
- 4.) Volitev novega odbora.

A. Jurgele s. r., načelnik.

Št. 10.552.

Razglasilo.

Ker se v vojvodini Solnograški naglo širi kuga v gobcu in na parkljih, zatorej se v ta namen, da se ta kuga morebiti ne za-

nese v našo deželo, prepoveduje uvažati parkeljnatu živino (govejo živino, ovce, koze in prasiče) iz dežele Solnograške na Kranjsko.

Prestopki te prepovedi se kaznujejo po zakonu z dné 24. maja 1882. l., drž. zak. št. 51.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 10. avgusta 1895.

Št. 10.633.

Razglas.

Na podstavi člena V. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah z dne 6. decembra 1891. l. in točke 5. k temu dogovoru spadajočega končnega zapisnika (drž. zak. št. 16. iz l. 1892.) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, brezpogojno prepoveduje uvažati govejo živino v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, iz nastopnih zapornih ozemelj nemške države, v katerih je razširjena plučna kuga, in sicer:

1.) Iz vladnih okrajev Devin, Düsseldorf, Kolln in Cahe v kraljevini Pruski;

2.) iz okrožnega glavarstva Lipsko v kraljevini Saksonski;

3.) iz vélike vojvodine Saksonsko-Vajmarske;

4.) iz vojvodine Anhaltske.

Ta prepoved stopi na mesto prepovedi, izdane glasom razpisa notranjega ministerstva z dne 12. julija t. l., št. 20.412., oziroma glasom tuuradnega razglasa z dné 15. julija t. l., št. 9217.

To se vsled razpisa visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 9. avgusta 1895. l., št. 23.819., daje na znanje z dodatkom, da se prestopki te brezpogojne uvozne prepovedi kaznujejo po zakonu z dne 24. maja 1882. l., drž. zak. št. 51., eventualno tudi po predpisu § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza. drž. zak. št. 85. in 36. iz l. 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 12. avgusta 1895. l.

Št. 10.667.

Razglasilo.

Glasom telegrama visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z današnjega dne, št. 23.940., se je med srbskimi prasiči v pitališču v Steinbruchu vnela svinjska kuga.

Deželna vlada zatorej preklicuje razglas z dne 29. julija t. l., št. 9918., ter brez izjeme prepoveduje uvažati srbske prasiče iz Steinbrucha na Ogerskem na Kranjsko.

Prestopki te prepovedi se kaznujejo po zakonu z dne 24. maja 1882. leta, drž. zak. št. 51., oziroma po § 46. obseženega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza drž. zak. št. 35. in 36. z l. 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjska.

V Ljubljani, dne 12. avgusta 1895.

Št. 10.995.

Razglasilo.

Glasom telegrama visokegaga c. kr. ministerstva notranjih stvari z dne 19. avgusta t. l., št. 24.689., se je svinjska kuga zdaj vnela tudi v komitatu Bač-Bodrog in v ozemlju kr. ogerskega svobodnega mesta Zombor.

Zatorej se vsled tuuradnega razglasa z dne 3. julija t. l., št. 8510., brezpogojno in brez ozira na njih živo težo prepoveduje iz komitata Bač-Bodrog in iz ozemlja kr. svobodnega mesta Zombor na Ogerskem.

To se daje na znanje v občno ravnanje pod izogibom kazenskih nasledkov po zakonu z dne 24. maja 1882. l., drž. zak. št. 51., oziroma § 46. občnega zakona o živinskih kugah iz l. 1880.

in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza drž. zak. št. 35. in 36.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 19. avgusta 1895.

Št. 11.004.

Razglasilo.

Glasom uradnih naznanil je bosensko-hercegovinska deželna vlada okrožje Dolno Tuzlo in Banjaluko v Bosni zaradi ondot razširjene svinjske kuge zaprla za izvažanje prasičev.

Vsled tuuradnega razglasa z dne 27. julija t. l., št. 9837., je zatorej brez izjeme in brez ozira na njih živo težo prepovedano iz teh dveh okrajev okupacijskega ozemlja uvažati prasiče na Kranjsko.

To se razglaš v občno ravnanje in pod izogibom kazenskih nasledkov po zakonu z dne 24. maja 1882. leta, drž. zak. št. 51., oziroma § 46. občnega zakona o živinskih kugah in izvršitvenega ukaza z dne 28. februarja 1880. l., drž. zak. št. 35. in 36.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 21. avgusta 1895.

Št. 11.153.

Razglasilo.

Glasom naznanila visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 22. t. m., št. 25.033., je komitat Šaroš prost svinjske kuge.

Vsled tuuradnega razglasa z dne 3. julija t. l., št. 8510., je zatorej od dne 27. avgusta t. l. začeti spet dopuščeno, ravnanje se natanko po pogojih, predpisanih v zgoraj navedenem razglasu, uvažati prasiče, t. j. pitane prasiče, ki imajo najmanj 120 kilogramov žive teže, iz komitata Šaroš na Kranjsko.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 23. avgusta 1895.

Št. 11.208.

Razglasilo.

Glasom naznanila visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 23. avgusta t. l., št. 25.146., je svinjska kuga v komitatih Breg in Spodnji Beligrad (Beregh in Unterweissenburg) prenehala.

Vsled tuuradnega razglasa z dne 3. julija t. l., št. 8510., je zatorej od dne 27. avgusta t. l. zopet dopuščeno, ravnanje se natanko po pogojih, predpisanih v zgoraj navedenem razglasu, uvažati prasiče, t. j. pitane prasiče, ki imajo najmanj 120 kilogramov žive teže, iz komitativ Breg in Spodnji Beligrad na Kranjsko.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 24. avgusta 1895.

Listnica uredništva.

U. K. v B. Iz poročila, da Vaša svinja uže 10 mesecev težko hodi in se ne redi, mi še ne moremo spoznati, za katero boleznijo hira, in Vam tudi ne moremo dati sveta, kako jo treba zdraviti. Pokličite živinozdravnika. — Vrtnice pridno škropite z zmesjo enega dela modre galice in poldruga dela apna na 100 delov vode, in sicer vsakih 14 dnov, in kmalu bodo ozdravele. Š škropljenjem je pa pričeti uže spomladi; a tudi sedaj bo toliko koristilo, da bo les bolje dozorel.

F. K. v S. Peronospora se zgodaj spomladi nikdar ne prikaže, ampak še le tedaj, kadar je dovolj toplote in tople vlage, t. j. navadno po kresu. Res je pa, da se kakšno leto veliko bolj zgodaj ali bolj pozno pokaže, kakor druga leta.

J. P. v N. Glede koruznega črva velja tudi za Vas odgovor na 117. vprašanje v današnji številki.